

Ur *Den Kommunistiska Internationalen* N:o 5. (1921)

G. Moros.

Till borgarkrigets historia i Ryssland.

I.

Sedan oktoberrevolutionens första dagar har sovjetmakten stött på en företeelse, som kallas sabotage.

De högre, Medelklassens och större delen av de lägre ämbetsmännen förenade sig under parollen: den som icke med vapen i hand kan kämpa eller vaga uppträda mot upprorsmakarna, mot bolsjevikerna, han måste kämpa på fredlig väg genom bojkott och arbetsvägran.

Det är överflödigt att ingå på, vilka följder en dylik hållning hos ämbetsmannaklassen kunde medföra, emedan de dock faktiskt höll i sina händer den ännu icke bevistade sovjetmaktens hela tekniska statsapparat.

Man kan därför mycket väl förslå, att Petrograds proletariat, som höll på att försvara sig mot Kerenskijns officers- och junkerligor, var nödsakat att förklara skoningslöst krig mot sabotaget. Och den strax efter revolutionen bildade Utomordentliga Kommissionen i Petrograd tog itu med detta arbete.

Först och främst framgick del, att den förra kompromissade stadsduman (magistraten) och "Komitén för revolutionens räddning" var de egentliga centralerna för och organisatörerna av sabotaget.

För "revolutionens räddning" skulle ämbetsmannakåren, sådan var dess plan, sammansluta sig som klass enligt fackliga principer.

I nästan alla centrala institutioner bildades strejkkomitéer och i förvaltningsvärken däremot svarande centralkomitéer. Dessa fick pänningmedel och instruktioner av "Generalarrådet för de offentliga institutionernas strejkkomitéer i staden Petrograd", vilket råd i själva verket bildade medelpunkten för organisationen av sabotaget över hela Ryssland. I detta "råd" var alla "levande krafter" representerade, från kadetterna till bundisterna och mensjevikerna.

Såsom av "rådets" protokoll framgår, var dess ideella inspiratörer och ledare A. W. Tesler, D. Venderovitj, A. A. Charitonova, m. fl. Pekuniärt understöd erhöll "Centralrådet" från de mest olikartade källor, att börja med från den specialfond, som bildades av tidningen "Denj", och sedermera genom gåvor från de stora handelsfirmorna. Såsom illustration framlägger vi några intyg av de kvittenser, som hittades vid rådets likvidation.

Av N. I. Kuttler (f. d. minister under Kerenskijregimen), medlem av kadettpartiets centralkomité: 540,000 rubel; genom Tester (bundist): 480,000 rubel. Liknande summor erhöll rådet av tobaksfabrikanterna Bogdanov, av handelshuset Stachov & C:o i Moskva, av bankerna Heisan, Mendelevitj och Orkin, av agrarbanken i Tuta, o. s. v.

Mycket betecknande för den värksamhet, som bedrevs av herrarna i "Centralrådet", är, att de för sabotaget ställde till förfogande summor, som härrörde ur den för första gången sammankallade Allryska Centralexekutivkomiténs kassa och förvarats hos administratörerna M. I. Broido och P. Filippova-Grjasnova. Dessa summor lämnades av dem till medlemmen av Centralrådet Tester och fördelades av honom, såsom av kvittenserna framgår, på följande sätt:

Bogdanov 6,500 rubel; M. Broido 109,000 rubel; Kiesewetter, såsom representant för den Heliga Synodens skolråd, 4,000 rubel; Ostasjkov, medlem av Ekonomiska Komiténs

värkställande utskott, 3,000 rubel; medlemmarna av Rysslands Socialdemokratiska Partis centralkomité Martov, Dan, Zederbaum(?) 50,000 rubel, o. s. v.

Allra ivrigast bedrevs sabotage av dem, som var anställda vid kreditanstalterna, vilket hade till följd, all bankerna och t. o. m, riksbanken måste stängas. Det var omöjligt att lyfta de summor, som var erforderliga huvudsakligen för anskaffandet av förplägnadsförråd. Nycklar, dokument och böcker undanskaffades, gömdes eller braktes i sådan oordning, att det t. o. in. när nödig personal anskaffats, var omöjligt att återupptaga det normala arbetet. De bankanställda och förvaltningen av förplägnadsorganen utnyttjade denna omständighet och utsände en proklamation til "folket", där de bevisade, att bolsjevikerna ville uthungra hela befolkningen.

Även den högre förvaltningen vid järnvägarna lämnade intet övrigt att önska i fråga om sabotage.

Vid Nikolaibanan spred de ett upprop bland järnvägsmännen, som uppmanades att störta bolsjevikerna.

Fruktan för fängelsestraff tvang dem att stanna på sina poster. Men de vägrade att underordna sig järnvägsmännens centrala exekutivutskott och fortsatte sitt arbete under ledning av ministern Tachtamysjevs hemliga befallningar,

Men då hoppet om ett återupprättande av den forna samhällsordningen definitivt omintetgjorts, neklade hela förvaltningen med linjefefen, ingenjör Manov i spetsen arbetet den 12. december och lämnade huvudstadens närande huvudstadspulsåder utan varje teknisk ledning.

På liknande sätt förhöll det såg vid post- och telegrafväret.

De befallningar, som utgick från Folkkommissariernas Råd negligerades antingen hell och hållet eller återgavs i ett ända till oigenkännlighet stympat skick. Det gick så långt, att en av dumans läkare vägrade att besöka en döende.

Det var endast proletariatets järnhand, som kunde få hela detta anhang att känna, att sovjetmaktens hade rätt att av dem utkräva deras vanliga arbete.

Häktningen av "Centralrådet" och indragningen av tidningen "Denj" kom sabotagegets källor att sina.

Den ene efter den andre återvände gårdagens sabotörer till sina poster och avlade högtidligt löfte att gottgöra sin förbrytelse genom arbete:

Med ett för proletariatet betecknande ädelmod återupptogs de alla i arbetet. Och det beror hädanefter uteslutande på dem själva, vilket förfaringssätt sovjetmakten kommer att använda mot dem.

II.

Men om det sabotage, som stödde sig på ämbetsmännens passiva och merendels opolitiska, fega massa lidit nederlag såsom ett medel för kontrarevolutionär kamp, så har däremot de aktiva kontrarevolutionärerna, representerade av junkrarna, officerskåren, mensjevikerna och socialrevolutionärerna ända tills på allra sista tiden icke kunnat försona sig med den proletära maktens existens.

Strax efter arbetarnas seger över junkrarna i Petrograd och Moskva bildades vid Don officers- och junkerligor under anförande av general Alexejev. Samtidigt uppstod i Petrograd och Moskva en mängd grupper, som satte till sin uppgift att bistå Don i dess aktiva, väpnade kamp mot sovjetregeringen.

Under tiden från oktober 1917 till april 1918 oskadliggjorde Allryska Utomordentliga Kommissionen en mängd organisationer, såsom "Förbundet för Rysslands Räddning", "Konstituantförbundet", "Militärligan", in. fl., vilka alla var besjälade av samma tanke, nämligen att störta bolsjevikerna, men som varken hade medel eller folk till denna tankes förverkligande. Och inemot mitten av år 1918 uppträder kontrarevolutionen såsom en mer eller mindre organiserad kraft för att stödja Donfronten. Dess organisatör och ledare är den icke okände Boris Savinkov, medlem av det civilråd, som då för tiden funktionerade vid Don hos general Alexejev. Anländ till Moskva börjar han att omkring sin person gruppera alla mot sovjetmakten oppositionella element.

Det uppstår ett "Förbund till fäderneslandets och frihetens försvar", ur vars program vi här återger några punkter:

- 1) Störtandet av den regering, som brakt landet till undergångens rand.
- 2) Upprättandet av en fast, stående regering, som oförtröttligt vårdar Rysslands nationella intressen.
- 3) Återupprättandet av den nationella armén på grundvalen av verklig militär disciplin (utan komitéer, kommissarier o. d.). Återställandet av kommando- och förvaltningskårens kränkta rättigheter. Blott i den inre tjänsten och i disciplinlagen bör en del ändringar göras.
- 4) Fortsättandet av kriget mot Tyskland i förbund med Ententen, o. s. v.

För att samla så många missnöjda som möjligt förklarade sig "Förbundet till fäderneslandets och frihetens försvar" stå utom partierna. Men enligt vad som framgår ur de uttalanden, som gjorts av Pinki, en av förbundets aktiva medlemmar, hörde till dess organisation i Moskva de "nationella" socialisternas, socialrevolutionärernas och vänsterkadetternas politiska partier; även mensjevikerna. sympatiserade med förbundet genom att vara behjälpliga med dess agitation, men de undvek deltagandet i väpnad kamp. Det enda aktiva element, som uppriktigt och utan baktankar ställde sig i det fosterlandsförsvarande förbundets led, var de ryska officerarna. Tack vare Ententens storartade pänningunderstöd, som förmedlades genom en viss Vilenkin, en konsulterande jurist, tack vare engelska regeringens värksamhet och det tjeckoslovakiska upproret uppnådde "Förbundet till fäderneslandets och frihetens försvar" under sommaren 1918 så stora dimensioner, som det var möjligt att uppnå med konspirativt arbete. Utgående från den riktiga förutsättningen, att det var otänkbart att skapa en allvarlig kamporganisation utanför ramen av de sovjetala institutionerna, började förbundsmedlemmar att på smygvägar söka sig in i dessa institutioner. En av förbundets agenter inträngde t. o. m. i Kreml. Organisationen satte sig i nästan fullständig besittning av den militära upplysnings-tjänsten, av provianteringsmilisen, m. m. Vid denna tidpunkt utgick också från förbundsstaben befallning att anstifta ett uppror i Moskva. Men ett nyktert bedömande av läget tvingade Savinkov att uppgiva denna plan och gripa värdet an med utarbetandet av en annan. Om denna värksamhetsperiod av förbundet berättar en viss Dehrental i den vitgardistiska tidningen "Otetjestvenny Vestnik (den 24 november 1918) följande:

"Att resa ett uppror i Moskva var det samma som att på förhand döma hela saken till undergång: det hade varit oss en lätt sak att då be mäktiga oss landets viktigaste strategiska punkter, att häkta Folkkommisariernas Råd, o. s. v. Men hade vi blivit situationens herrar i en huvudstad med en miljonbefolkning, så hade det gällt att hävda sin ställning, att övertaga förpliktelsen att föda hundratusentals hungriga människor. Den nya makten hade icke kunnat förverkliga folkets förhoppningar om förbättring av dess levnadsstandard och skulle därigenom oåterkalleligt ha komprometterat den sak, i vars namn en sådan revolution företagits."

Då erhöll förbundet underrättelse om de strategiska rörelser, som Ententen förberedde i Arkangelsk och Murmansk. Samtidigt blev det bekant, att en del av tjeckoslovakerna

återvända från Sibirien till det europeiska Ryssland, och att man kunde räkna på deras hjälp, om Savinkov lyckades sätta sig i besittning av makten.

”Förbundsstaben” gav Moskvaplanen på båten och beslöt att bemäktiga sig staden Kasan. Truppvadlingar utvaldes, bestämda signaler för deras hastiga och obemärkta sammandragande avtalades, o. s. v. Men under tiden, då de förberedande arbetena var i full gång, företog Utomordentliga Kommissionen plötsligt en husundersökning hos en av regementscheferna; man hittade en hel del dokument, och Kasanplanen misslyckades. Dock upptäckte man icke förbundets central, och någon tid därefter började man all organisera ett nytt uppror, denna gång i Jaroslavl.

Under natten mellan den 5. och 6. juni bemäktigade sig överste Perchurov, som var generalstabschef för ”Förbundet till fäderneslandets och frihetens försvar”, staden Jaroslavl. Sedan hans kår avvärjat milisen, besatte den posten, telegrafan och alla sovjetinstitutioner, häktade och arkebuserade de lokala partifunktionärerna. och utropade ”Nordliga frivilliga arméns” makt.

Enligt förbundets plan skulle den i Jaroslavl påbegynta resningen understödjas av en hel mängd andra städer, i vilka förbundet hade sina celler, och i synnerhet av Rybinsk, varest fanns stora förråd av artilleriammunition. Men i Rybinsk misslyckades upproret, emedan planen till det samma i rätt tid upptäcktes av Utomordentliga Kommissionens lokala sektion. Efter en flera timmars hårdnackad och förbittrad strid måste den till Rybinsk anlända truppvadlingen sträcka vapen, och det var blott Jaroslavl, som förblev i händerna på överste Perchurov.

Sedan vitgardisterna besatt stadens centrum, började de en ivrig jakt på medlemmarna av guvernementets och stadens exekutivkomité och på framstående sovjetarbetare. Vitgardisterna sköt först ledarna, kamraterna Nachimson, Rabotnov, Sackheim, m. fl, och började sedan leta efter sovjetanställda i deras bostäder. Man häktade över 200 personer. De prisgavs åt alla möjliga plågor och förolämpningar; man släpade dem ur bostäderna, precis som de anträffades; utan hattar, utan rockar, mången gång endast i underkläderna. Man kastade dem i en träpråm, halvfylld med vatten, där de häktade bokstavligen prisgavs åt hungersnöden.

Från söndagen den 6. juli ända till torsdagen den 18. juli, alltså under .12 dagar, erhöll de ingen föda. Blott två gånger under hela denna tid gav man dem varje gång två skålpund bröd, varvid överbringarna, en milissoldat och en fröken, tydligen en sjuksyster, bröt brödet i bitar och kastade det från sin båt till de häktade på pråmen liksom till hundar.

Då det röda artilleriet öppnade eld på staden, anbragte vitgardisterna pråmen på de farligaste punkterna. Tre kamrater på pråmen dödades och några sårades.

Den vid stranden posterade vakten tillät icke ens de häktade att hämta vatten, och några kamrater, som gjorde ett försök, blev sårade. De dödade blev liggande på pråmen; det var omöjligt att undanskaffa dem utan att bli utsatt för elden, och de ruttnande liken förpästade luften.

För de häktade återstod blott att antingen dö av hunger eller smyga sig igenom till de röda. De valde det senare, och vid ett tillfälle, då patrullen av någon anledning avlägsnat sig, lösgjorde de kättingen, skar loss förtöjningarna och lät sig föras av strömdraget.

Då man såg, att pråmen kommit i drift, öppnade så väl vitgardister som röda en häftig eld. Den av gevärs- och mitraljöseld träffade pråmen fylldes hastigt med vatten. Pudkov och några andra sprang upp på däck och tillropade de sina att inställa elden. Detta blev de häktades räddning. Våra trupper inställde elden och pråmen landade lyckligt och väl vid Korovniki,

Våra räddade kamrater hade förändrats ända till oigenkännlighet.

Två dagar före deras flykt avhämtades enligt en lista 22 man, som var medlemmar av exekutivkomitén eller ansvariga sovjetanställda, och bortfördes under skymford och sparkar. Bland dem befann sig kamraterna Bolsjakov, Tarnovskij, Dusjin, Konton, Troitskij, Popov, Kurakin, m. fl.

Till följd av striden återstår nästan intet av staden Jaroslavl, Volgaområdets på historiska minnesmärken synnerligen rika prydnad och pärla. Träbyggnaderna är nästan helt och hållet nedbrända, alla minnesmärken från forna tider förstörda eller skadade. Av Demidovlycées återstår bokstavligen talat endast väggarna. Den mitt emot belägna katedralen är till hälften förstörd. Sörre delen av de ålderdomliga kyrkorna från 15. eller 16. århundradet är antingen raserade eller illa skadade. Särskilt illa nedfaren är den för beundrare av gamla minnesmärken välbekanta St. Nikolaus "den rägniges" kyrka (Nikola Mokry).. I själva staden fanns det intet enda klocktorn, som icke blev skadat av elden. Handelskvarteren är totalt nedbrända, likaledes den gamla Köpmannagården och den stora Vachramejevkvaren. Många offentliga och privata byggnader förstördes genom skjutningen. Man finner knappast ett enda hus, som icke mer eller mindre skadats. Mycket illa åtgångna är huvudpostkontorets och telegrafverkets byggnad, realskolan, det frivilliga skyttevärnets depå, in. fl. byggnader. Man kan icke upp-räkna allt.

De nedbrända stadsdelarnas invånare, utan tak över huvudet och utan mat, vilka förlorat allt vad de ägde och hade, sökte under belägringen sin tillflykt i de hus och källare, som blivit stående. Så länge det fanns möjlighet, flydde många ur staden. Överallt på gatorna låg lik av människor och djur. Många fredliga invånare, som vågat sig ut för att söka efter föda, blev dödade.

Händelserna i Jaroslavl bekräftade ännu en gång mensjevikernas och socialrevolutionärernas deltagande i "Förbundet till fäderneslandets och frihetens försvar". Så t. ex. arbetade i Perchurovs stab mensjeviken Dusjan, f. d. guvernementskommissarie under "Kerenskij, dumamedlemmen Savinov (mensjevik), högernationalrevolutionären Mamirin, in. fl.

Sekreteraren för typografernas fackförening, mensjeviken Bogdanov, uppträdde under upprorets första dag på järnvägsmännens möte, lyckönskade dem till bolsjevikernas störtande och uppfordrade dem att ställa sig själva och sitt skyttevärn till förfogande för stadens bevakning. Men när man frågade honom, vem som nu skulle övertaga makten, gav han ett undvikande svar. Han lyckades samla 100 man, med vilka han begav sig till staden. Men flertalet järnvägsmän och hela personalen i den karsinkinska fabriken begrep genast, vad frågan gällde, och skänkte intet gehör åt de provokatoriska tal, som hölls av bourgeoisins och kontrarevolutionens lakejer.

III.

Upproret i Jaroslavl stöddes av Muromsektionen av "Förbundet till fäderneslandets och frihetens försvar".

Ur undersökningen av denna angelägenhet framgick följande:

Vid 10- till 11-tiden på aftonen den 8 juli hördes plötsligt och alldeles oväntat gevärseld i olika delar av staden, huvudsakligen på Moskva- och Kasimovgatorna. Såsom det visade sig, överföll vitgardisterna plötsligt högvaktens lokal, i vilken de insmugglat sina anhängare, sårade tre rödarmister, av vilka en dödades, och bemäktigade sig vapnen. Samtidigt besattes krigskommissariatet och det lokala deputeraderådet, så att Murom på detta sätt under natten föll i de vitas händer. Omedelbart börjades häktningar av sovjetarbetare och kommunister samt värvning till det vita gardet. Överallt uppklistrades affischer med underskrift "Förbundet till fäderneslandets och frihetens försvar", där befolkningen uppmanades att störta sovjetmakten, och. dessutom innehållande en befallning från Nikolai Sacharov, kommandanten för

Nordliga frivilliga arméns östra kår (Muromsektionen) om alla officerares inregistrering i staben. Denna av Sacharov, Grigorjevs förre officer, av köpmannen Alexej Spadin; m. fl. bestående stab sände beväpnade avdelningar till stationen Selivanovo under kommando av f. d. officeren Holberg samt till Klimovo med t. d. officeren Postrjakov i spetsen; båda hade till uppgift att göra åvärkan på järnvägslinjen; en tredje avdelning begav sig till stationen Novasjino för att kämpa mot de arbetare, som uppträtt till sovjetmaktens försvar.

När de vita ryckt åt sig makten, började bourgeoisins anhängare känna krafterna återkomma. De glädde sig och lyckönskade varandra till befrielsen från bolsjevismen. De till fängelset avförda sovjetarbetarna hotades med en grym hämnd.

Men det oaktat övergick ingen annan än bourgeoisin, prästerna och de intellektuella på vitgardisternas sida, ehuru dessa t. o. in. gjorde försök att muta arbetarna genom att från staden sända lastautomobiler med mjöl och bröd åt arbetarna vid Moskva-Kasanlinjen. Befolkningens stora massa förhöll sig ytterst reserverad gentemot det vitgardistiska upproret. Det lyckades de lokala kommunistiska krafterna all i gemenskap med arbetarna vid järnvärkstäderna och med bönderna i de kringliggande byarna att organisera försvaret, och på morgonen den 10. juli var upproret kuvat. Vitgardisterna flydde från staden, varvid de likväl lyckades medtaga 700,000 rubel. från stadssovjeten, distriktskrigskommissariatet och en del andra sovjetala institutioner. En avdelning rödarmister och arbetare med Jarlykov i spetsen. upphann på kvällen den 10. juli de vita vid stationen Domiki, slog dem och tvang dem fortsätta sin flykt. Under natten till den 11. juli led återstoden av vitgardisterna vid Novo-Dimitrovskoje ett avgörande nederlag och flydde förbi Vyxa till Ardatov, där de delvis skingrades och delvis gick ombord på en ångare, som gick till Nischnij-Novgorod.

I samband med Muromkuppen upptäckte och omintetgjorde Utomordentliga Kommissionen i Nishnij-Novgorod ett par andra kupp försök i Nishnij och Arsamas. I spetsen för organisationen i Nishnij stod Kornilovs adjutant, löjtnant Gromov, som vid Don erhållit i uppdrag att i förbindelse med stadens forna medlemmar av "Samhällsstödet" organisera en truppavdelning.

I Arsamas, dit flyktingarna från Murom tagit sin tillflykt, sysselsatte sig de vita huvudsakligen med skadegörelse på telegraf- och telefonledningar för att på detta sätt komma upproret i Nishnij till hjälp.

Den av Utomordentliga Kommissionen upptäckta sammansvärjningen i Tsaritsyn hade följande förlopp

Till ledning av upproret organiserades en stab med förre officeren. Ugnevenko såsom överbefälhavare för alla i upproret deltagande beväpnade styrkor. Stabens politiska funktioner sköttes av demokratins representant I. I. Kolov, högersocialrevolutionär, medlem av konstituanten från guvernementet Saratov. I det avgörande ögonblicket hade mensjevikerna tvekat och underlåtit sända någon representant till staben. Upproret skulle bryta ut kl. 2.30 på natten till den 17. augusti.

De styrkor, på vilka vitgardisterna räknade, var följande: den vitgardistiska officersorganisationen, tvänne serbiska detachment samt medlemmarna av den kooperativa föreningen "Frontovik". Man hoppades också att få arbetarna på sin sida med hjälp av socialrevolutionärerna eller, om intet annat hjälpte, genom bedrägliga uppgifter. . Man hade för avsikt att vilseleda arbetarna genom det falska meddelandet att staden redan vore besatt av vitgardisterna, och att man måste skynda till dess befrielse. Man räknade också på milisen.

Man hoppades all kunna samla inalles 1,380 man.

Vapen fanns i tillräckligt antal. De serbiska detachementen och officerarna var väv beväpnade. Pänningmedel till en summa av 10 miljoner rubel stod till förfogande.

De vid stabens häktande funna dokumenten, ett upprop och en strategisk plan, är mycket betecknande, och därför återgiver vi den senare.

Order N:o 1.

Detachementet N:o 1, avsett för Franska fabriken, inalles 225 bajonetter, har att kl. 2.30 på morgonen bemäktiga sig försvarskommissariatets stab i Franska fabriken. Övriga 155 man besätter ammunitionsfabrikens lager av ammunition.

Chefen för detachementet N:o 2 med 300 man besätter följande ämbetslokaler:

Post- och telegrafstationen, järnvägsstationen Tsaritsyn-Sydöstra.

Avdelningen N:o 2, inalles 60 bajonetter och 32 sablar, rätter sig i förbindelse med detachementet N:o 2 och bemäktigar sig Utomordentliga Kommissionen.

Detachementet N:o 6, 100 bajonetter, bemäktigar sig järnvägsstationen Vladimir. Trappavdelningen N:o 8 river upp spåret 7 verst utanför staden.

Artilleriskolans detachement besätter Kommunistiska Klubben.

Officersorganisationen åligger det att besätta radiostationen och kasärnerna vid gatan Uspenskaja.

Man måste handla snabbt men lugnt, Ingen eldgivning, där det icke är obetingat nödvändigt. Det är önskligt, att frivilliga uttages för vaktens oskadliggörande.

Vaktposterna måste undanrödjas utan avlossande av skott. Först sedan detta är gjort, bör lokalerna besättas av detachementet.

De häktade rödamisterna, och deras befälhavare skall skjutas inom Franska fabriken område.

Igenkänningstecken: ett rött band för vänstra ärmen 1 versjok brett, 3 versjok långt.

I sista ögonblicket lyckades det Utomordentliga Kommissionen i Tsaritsyn att komma staben på spåren och genom anförarnas häktning omintetgöra upproret.

IV.

Samtidigt som dessa händelser utspelades, var guvernementen vid Volga infekterade av det tjeckoslovakiska upproret. Ur bevismaterialet i denna sak framgår följande data:

Större delen av den till Vladivostok rullande tjeckoslovakiska transporten passerade Pensa, varefter den samma, enligt den mellan sovjetmakten och det tjeckiska kommandot ingångna överenskommelsen, överlämnade sina vapen och fortsatte resan. Då upproret bröt ut, befann sig i Pensa och utmed järnvägslinjen ända till Rtisjtjev över 3,000 tjeckoslovaker, som ännu icke utlämnat sina vapen. Sedan transporten erhållit order att göra uppror, vägrade den att utlämna vapnen och förklarade, att den med våld skulle slå sig igenom.

På morgonen den 28. maj bemäktigade sig tjeckoslovakerna vid stationen tvänne pansarautomobiler, som tillhörde guvernementsexekutivkomitén i Pensa, och inledde fientligheter. Trots att tjeckerna till antalet var oss tio gånger överlägsna, höll sovjettrupperna stånd ända till följande dagens middag; en del lämnade staden Pensa under strid; en annan del, som icke lyckades genombryta tjeckoslovakernas ring, skingrade sig tillsammans med ansvariga sovjetarbetare och försökte att ensamma eller i mindre grupper komma ut ur staden för att sedan åter samla sig i de omkringliggande byarna.

Under striden fick tjeckoslovakerna hjälp av bourgeoisin och de kontrarevolutionära, som från sina fönster sköt på sovjetarbetarna och kommunisterna. En del officerare kämpade i tjeckernas led och visade dem, hur man bäst kunde falla rödamisterna i ryggen.

Sedan tjeckerna bemäktigt sig staden, började de efter bourgeoisins anvisningar med husundersökningar och häktningar av rödarmister, sovjetarbetare och kommunister, som höll sig gömda. De fängslade fördes till lägret och misshandlades fruktansvärt på vägen dit – under de borgerliga banditernas bifallsrop. Den av sovjet upplösta stadsduman samlades åter för att rådslå om organisationen av förvaltningen. Med hänförelse mottog den representanterna från det tjeckoslovakiska kommandot och hälsade med handklappningar dess beslut att arkebusera alla tillfångatagna tjeckiska, tyska och ungerska kommunister, som kämpat i den röda arméns led.

Kadettfraktionen och några andra borgerliga dumagrupper yttrade sig för upprättandet i staden av en diktatur. Bourgeoisin sände t. o. m. en deputation till det tjeckiska kommandot med begäran, att tjeckoslovakerna ännu en vecka måtte upphålla sig i staden för att giva den nya, borgerliga makten tid att organisera ett vitt garde.

Då de tjeckoslovakiska banden närmade sig staden Kasan, hämtade de kontrarevolutionära elementen mod på nytt och ansträngde alla sina krafter att förhjälpa detta äventyr till framgång. En av tre personer bestående kommission för sovjeternas störtande organiserades och fick hjälp av den kasanska bourgeoisin.

Då tjeckerna inträngde i staden, ville de borgerligas hänförelse aldrig taga något slut.

Om det tjeckoslovakiska herraväldets tid i Kasan skriver tidningen Snamja Revolutsijj” (N:o 176) följande:

”De småborgerliga och antisemitiska ligornas blodtörst och raket antog med hjälp av de vita eller under deras direkta medvärkan sa vidunderliga former, som man kanske på sin höjd kan finna bland människoätare,

Samma natt, som Kasan intogs av tjeckerna, sköts en ung man på gatan Gostinodvorskaja mittemot hotell ”Sibirien”.

”Tidigt på morgonen, då trafiken hade börjat, levde den olycklige ännu och bad att få något att dricka, men ingen av den förbipasserande bourgeoisin hade medlidande med honom. Vid hörnet av gatan Prolomnaja mitt emot Kollessovs hus låg en död man med mycket vackert ansikte, en lett av jättelik kroppsbyggnad. Man lade en näsduk över hans ansikte, men bourgeoisie, som gick förbi, petade alltjämt bort densamma. ”Låt honom ligga i ro, han har lidit ut och skall svara inför Gud, sade jag åt dem. Vill du kanske ligga bredvid honom ropade en tjock bonde till mig. ”Judarna, judarna, måste ni ge ordentligt betalt”, skrek en välklädd, kraftig redan gråhårig bonde från dörren till tjetinkinska värdshuset åt de tjeckiska vaktposterna. I närheten av Klädmäklartorget låg ett stympat lik, sorti man påstod var liket av en kommissarie. Borgerliga damer och unga skolflickor stod runt omkring och njöt av skådespelet utan att rysa.

”Gatan Voskressenskaja nedåt kommer en ungefär 30 år gammal, mörkhyad jude. ”En kommissarie, en kommissarie!” skriker den borgerliga mobben och tränger mannen fram till den beridne vitgardistiske vaktposten. Utan att säga, ett ord tilldelar han den olycklige ett par slag över huvudet med knutpiskan och leder bort honom.

”Ungefär efter 10 minuter hör jag, att den stackarn blivit mördad på gatan Petropavlovskaja och går dit. Emot mig kommer två unga flickor i en ålder av 15 till 16 år. Den ena berättar för den andra: ”han leder honom uppför gatan, och juden ser sig alltjämt om och vill säga något. Då drar den beridne sin sabel ur skidan och slår honom med flatan över allt, en gång till på köpet över ansiktet. Hatten föll av honom. Han tog upp den och satte den på sig igen. Soldaten börjar att hugga in på honom, och juden vrider och vänder sig alltjämt.” Och dansande visar flickan, hur den olycklige vände sig. ”Sen gav han honom nådestöten. Jag är så glad, att Gud har låtit mig se, hur man dödar en människa”, slutade hon sin berättelse.”

Nittio personer sköts av tjeckerna i fängelset. Ifråga om grymhet står kommandanten i Simbirsk icke i något avseende efter Kasans bödlar. Se här ett par order, han utfärdat:

Order N :o 3

Härmed befaller alla köpmän och handlande att från och med i dag upptaga sin normala värksamhet. I motsatt fall kommer de som icke hörsammar denna order att bli skjutna som sabotörer.

Stadskommendanten Vorobjev.

13. september 1918.

Order N:o 4.

Härmed förbjudes på det strängaste all plundring, alla excesser och egenmäktiga husundersökningar. Jag förklarar härmed, att konfiskationer och husundersökningar blott får företaga enligt order av stadskommendanten.

Jag förklarar, att alla personer, som för att injaga panik hos befolkningen utsprider falska rykten eller gripas på bar gärning vid plundring, skall nedskjutas på stället.

Stadskommendanten Vorobjev Simbirsk,

13. september 1918.

Av löjtnant Vorobjevs officiella rapporter framgår, att ungefär 500 personer blev häktade under de första dagarna av hans välde i Simbirsk; en korrekt uppgift över antalet skjutna fattas.

”Kulturänniskorna” under konstituantens baner med B. K. Fortunatov, V. Lebedev o. a. i spetsen lät bland sovjettrupperna sprida upprop, undertecknade med deras namn, där det heter:

”Döda edra kommissarier, ställ er på konstituantens sida, och alla edra fel och villfarelser skall förlåtas er” ...

Konstituantens anhängare nöjde sig icke med att sprida agitatoriska flygblad bland röd-armisterna, utan de bemödade sig också om att upphetsa storbönderna och förmå dem att bilda vitgardistiska band. För att övertyga bönderna om, att rätten var på deras sida uttänkte de den fabeln, att sovjetmakten till bestämda priser ville uppköpa och bortföra all spannmål för att skicka den till Tyskland; att rödarmisterna plundrade överallt, vart de kom, o. s. v. Utan att rodna svor de för bönderna: ”Gud allena vet, att allt, vad vi sagt er, är rena osanningen. Må Gud hjälpa er, så att ni inser det.”

De vita bemödade sig också att draga de främmande nationaliteterna på sin sida; därför spredde de t. ex. i guvernementet Kasan liknande proklamationer på tatariska språket, tryckta med rysk och tatarisk skrift.

V.

Även prästerskapet spelade en framstående roll bland de vitgardistiska ”konstituant-
anhängarna”. Från Nishnij-Novgorod utsände biskop Laurentus och översteprästen Porfirjev i eparkialförsamlingens namn följande upprop till byarna:

”Den revolutionära sovjetregeringen har genomfört sitt dekret om kyrkans skiljande från staten. i det den lagt beslag på Den heliga synodens kapitaltillgångar. Menigheterna har icke kommit det förolämpade prästerskapet till hjälp utan har tvärtom på många ställen åsamkat det samma stort materiellt betryck och många umbäranden.

”Vi kan icke utan vidare förbigå detta sorgliga läge för prästerskapet på landet; detta nödläge får icke vara likgiltigt för den religiösa, befolkningen. När prästerskapet förtryckes och förnedras, måste menigheterna känna det såsom sin egen förnedring.

”Eparkialförsamlingen uppfordras befolkningen att återgiva, pastoraten de jordegendomar, som rövats från kyrkan, och att fullständigt återställa prästerskapets under revolutionstiden avskaffade lagliga löneförmåner.

”Detta fordrar rättvisan, samvetet och hedern. Måtte Nishnij-Novgorodeparkins menigheter behärta detta eparkialförsamlingens upprop och sörja för prästerna genom att lämna tillbaka de dem avhända kyrko- och andelsgodsen samt allt annat, som under revolutionstiden förstörts eller blivit dem frånhänt.

”Ortodoxa kristna, kom er moder kyrkan till hjälp, hon bönfäller er därom. Svara på hennes rop. Låt oss rusta oss, så att vi utan fruktan kan gå mot fienden. Eparkialförsamlingens presidium tror och hoppas, att alla nödiga förberedelser skall ha träffats redan den 1. september (gamla stilen).”

Även på landsbygden började upprorsrörelserna. Vi gör några utdrag ur Utomordentliga Kommissionens officiella undersökningsmaterial.

Aftonen den 5. augusti spreds i byn Kutjki, distriktet Pensa, det ryktet, att några tusen beväpnade män från den jelanska och andra kommuner under anförande av en viss Sevastjanov, en borgare från Jelankommunen, slagit upp sitt läger bakom skogen, 6 till 7 verst från byn. Och i själva verket, så snart förplägnadsdetachmentet under natten till den 6. augusti lämnat byn, ditkom ett band beväpnade bönder från de kringliggande kommunerna och på morgonen den 6 augusti började exekutionen av de bykommittén tillhörande bönderna. De upproriska dödade 5 bönder från Kutjki och 7 man tillhörande förplägnadsdetachmentet. Den av upprorsmakarna organiserade rekognoseringstjänsten rapporterade antågandet av rödarmister. Man sände då en deputation till guvernementet Samara med begäran om förstärkning.

De av guvernementets Utomordentliga Kommission utsända avdelningarna likviderade upproret.

Strax därpå utbröt ett uppror i byn Dada, distriktet Saran. Här föll några kvinnliga agitatorer och den kvinnliga organisatören av bykommittén, kamrat Lus, offer för lynchrättvisan, likaså den politiske kommissarien för 1. Wladimirska Förplägnadsdetachmentet, kamrat Semjonov, samt några rödarmister, Lukin, Sotov, Tugin, Krupnov, Maxirov och Sasonov. En mängd personer blev pryglade.

Tilldragelsen fick följande förlopp: på ett möte, som arrangerats av några nyss anlända, kvinnliga kommunistiska agitatorer, började en del tvivelaktiga existenser att upphetsa bönderna mot sovjetregeringen. Man framställde provokatoriska frågor: varför sitter judarna vid makten, judarna som förföljer den ortodoxa tron; varför måste alla kyrkor stängas och förseglas; varför tar sovjetregeringen spannmålen från bönderna och lämnar den till Tyskland? O. s. v.

Då förplägnadsdetachmentet anlände till byn, spreds bland befolkningen det provokatoriska ryktet, att det samma hade kommit för att stänga kyrkan, röva helgonbilderna och bortföra all spannmål. Morgonen den 14. november började från torget kommande, uppretade kvinnor att i stora hopar samla sig utanför prästens hus, där den politiske kommissarien Semjonov och den kvinnliga agitatorn, kamrat Lus, hade sin bostad. Massan stormade huset, inträngde i Semjonovs och Lus' rum, släpade dem ut på gatan och dödade dem, likaså några rödarmister, som ilat till hjälp, varpå de upproriska började leta efter de övriga rödarmisterna och dödade dem, som anträffades.

Några timmar senare anlände ett annat detachment och återställde ordningen. Då känndomen om upproret i Dada spreds i trakten, begagnade högersocialrevolutionärerna sig av tillfället och beslöt att mot sovjetregeringen anstifta ett uppror i större skala.

För bondeupprorets ledande valdes på ett möte ”1. Bondearméns stab”, som vände sig till befolkningen med följande upprop:

”Första Bondearméns stab har icke mässfrihet till sitt förfogande, men den vill så vitt som möjligt hålla de arbetande bondemassorna å. jour med, vad som händer. Till blotta rykten eller till de bolsjevistiska, tidningarna får man icke sätta någon tro.

”Vi anser det såsom vår plikt att meddela befolkningen, att bonderörelsen i Sasovo och i guvernementet Rjasan ingalunda är undertryckt utan tvärtom allt mer utbreder sig. De rödarmister, som skickats ut att undertrycka rörelsen, har gått över på de upprorskas sidas vilka redan förfogar över så väl kavalleri och artilleri som ett välbeväpnat infanteri. De sista styrkorna har skickats ut från Pensa. Enligt vad man hört, har de lidit nederlag. I Saran och de angränsande distrikten reser sig befolkningen mot sovjetregeringen.

”Staben uppmanar ännu en gång de bönder, som vill ställa sig i 1. Arméns led, till ett lugnt och organisatoriskt arbete.”

I Kurmysj, guvernementet Kasan, stormade bönderna från de närbelägna kosackkommunerna. Dejanovskaja och Strelézt under anförande av f. d. officerare tyghuset och krutförrådet och bemäktigade sig 300 gevär och en mängd patroner. Till upprorsmännen sällade sig de i Kurmysj boende, forna ägarna till konfiskerade gods, en del av bönderna från Sassuriska Tjuvasjkommunen och en del stadsungdom. De rika bönderna, f. d. officerare och några borgare med Saverkin i spetsen äggade bönderna till uppror.

I Kurmysj stod två små truppavdelningar. En del av rödarmisterna var utkommenderade i distriktet; de som fanns kvar i Kurmysj blev så plötsligt överfallna, att de icke kunde erbjuda det vitgardistiska bandet något motstånd. Upproret hade bl. a. till ändamål en förening med tjeckoslovakerna, som då icke stod långt från Kasan. Under loppet av oroligheterna häktades flera medlemmar av exekutivkomitén och kastades i fängelse. Ordföranden för distriktets exekutivkomité, kamrat N. A. Partjanov, samt tvänne rödarmister ljöt en grym död. En sovjetarbetare lyckades sända telegrafiska underrättelser om upproret; och den 5. september anlände ett rött detachement, som skingrade banditerna och befriade de häktade.

VI.

Synnerlig uppmärksamhet förtjänar upproren i guvernementet Vjatka till följd av de dimensioner, de antog och det stora antalet offer, de krävde.

De började under augusti 1918 i ett ögonblick av den häftigaste kamp mot de tjeckoslovaker, som höll Kasan besatt.

I Ishevsk var det ”Frontsoldaternas förbund” med f. d. fältväbeln Soldatov i spetsen, som förberedde upproret och i själva verket organiserade och iscensatte detsamma. Denna organisation, som förenade alla från fronten hemvändande soldater, hade i början endast rent kulturella uppgifter.

Den hade en klubb och en matsal, arrangerade konserter och amatörföreläsningar, föreläsningar och diskussioner och tycktes över huvud taget icke intressera sig för politik. Men slet såg blott så ut. I själva verket bedrev de kontrarevolutionära officerare, som funnit en tillflykt i detta förbund, i hemlighet sitt förrådiska arbete och förstod att genom en systematisk, kontrarevolutionär agitation göra sig till herrar över förbundet och förvandla det till ett lydigt verktyg för sina vitgardistiska strävanden. .

Ögonblicket var mycket lyckligt valt. Kommunistiska Partiet hade just mobiliserat flertalet av sina medlemmar och sänt dem mot Kasan, där de skulle hejda fiendens vidare framträngande. Kommunisternas exempel hade följts av flertalet uppriktiga anhängare till sovjetregeringen ur arbetarnas och böndernas led. I staden kvarstannade blott några ansvariga sovjetarbetare, som

till följd av överhopning med arbete icke anade det oväder, som drog sig tillsammans över deras huvuden och ända till sista ögonblicket icke hann träffa åtgärder att förebygga de annalkande händelserna.

Molnen drog sig allt tätare samman. Officerare och kontrarevolutionärer, som ända till denna tidpunkt hållit sig dolda för sovjetregeringen, började strömma till staden och inskriva sig i "Frontsoldaternas förbund". Snart intog förbundet öppet en utmanande hållning, och då den revolutionskommitté, som den 4. augusti bildats efter Kasans fall, föreslog förbundets medlemmar att inskriva sig i det truppförband, som då formerades, gav man överallt avböjande svar. Först nu började revolutionskommittén ana oråd och lät häkta ordföranden och några av de aktivaste förbundsmedlemmarna, på vilka redan förut häktningsorder utstälts. Men detta göt blott olja på elden. Kl. 12 påmiddagen den 8. augusti arrangerade frontsoldaterna" flygande möten, de uppträdande talarna hetsade mängden mot revolutionskommittén och uppmanade den att fordra de häktades omedelbara frigivande. Den tillstädeskomna milisen mottogs med hotelser, skymford och skrån och var icke i stånd att skingra massan. Samtidigt hölls i den närbelägna fabriksbyggnaden möten, där "frontsoldaterna" och högersocialrevolutionärerna uppfordrade arbetarna att begagna sig av det gynnsamma ögonblicket: att gripa till vapen och tåga mot sovjetbyggnaden för att störta "de brutala bolsjevikerna" och upprätta "den äkta demokratiska regeringen, sovjeternas men icke partiets regering". Den vilseförda, okunniga befolkningen bestående av arbetare, som ännu till hälften hängde fast vid bondetorvan och sina små egendomsägareintressen, satte tro till de förrädiska ledarnas granna fraser; och då "frontsoldaterna" plundrat vapenförråden och med ropen "hurra", "framåt", "död åt bolsjevikerna" stormade fram mot sovjetbyggnaden, följdes de av en stor del av arbetarna. En avdelning av den beridna milisen, som vid Dolgovbron (över floden Ish) sökte hejda mängden, mottogs med en salva och måste vika. Man började skjuta, många föll ner döda eller sårade. Den av blod rusiga mängden stormade framåt under hotelser och svordomar. Snart kom de till det bärg, som utgjorde den sista naturliga barriären framför sovjetbyggnaden. Plötsligt visade sig en skara gymnasister och lärjungar vid vapenskolan och rusade tillsammans med mängden mot sovjetlokalen. Efter en kort eldgivning besattes lokalen, och bevingad av segern satte skaran i väg till krigskommissariatet för att befria de häktade, däribland sin anförare Soldatov. På vägen till krigskommissariatet nedsköts kamrat Cholmogorov som var ordförande för exekutivkommittén i Ishevsk, en lidelsefull yngling, en glödande entusiast för kommunismen, Ishevskarbetarnas tillbedde ledare, som offrat alla sina krafter för revolutionens framgång. Strax därpå besattes krigskommissariatet. De häktade "frontsoldaterna" befriades, och de sovjetarbetare, som icke i tid lyckats fly, fängslades.

På detta sätt bemäktigade sig de upproriska under loppet av 24 timmar staden Ishevsk, som var en för republiken ytterst viktig vapenfabrik.

Ordföranden för "Frontsoldaternas förbund"; Soldatov blev dagens hjälte och ställde sig i spetsen för den nya, "demokratiska" regeringen jämte högersocialrevolutionären, konstituantsvärmaren Busanov.

Men redan genom sina första handlingar visade sig denna regering för befolkningen i sin rätta gestalt, och hur den hade för avsikt att i verkligheten omsätta de fri- och rättigheter, vilkas lovdén i så höga toner sjungit. Redan under de första dagarna var alla lokaler, som blott på något sätt kunde brukas till detta ändamål, överfyllda av häktade. Det var icke endast kommunister, som spärrades in, utan också vänstersocialrevolutionärer anarkister, maximalister och t. m. partilösa arbetare, som blott gjort sig skyldiga till en eller annan sympatityttring för sovjetregeringen. Under tre dagar häktades över 3,000 personer.

Sedan valdes en ny sovjet, denna gång bestående av mensjeviker, högersocialrevolutionärer och "frontsoldater".

Den ”demokratiska sovjetens” första åtgärd var avkunnandet av dödsdomar över åtta av våra bästa kamrater, som vid själva omvälvningen blivit gripna av de upproriska. På detta sätt dödades krigssektionens ordförande Isatjev, krigskommissarien Liebvintsev, Utomordentliga Kommissionens ordförande Babusjkin, revolutionsdomstolens ordförande Michailov, cheffen för milisen, Rogalev, medlemmarna av revolutionskomitén Papelmeister, Posashennikova och Botalova. De blev icke skjutna utan dödades på ett grymt sätt med bajonetter. Detta kungjordes högtidligt dagen därpå för den församlade mängden av Soldatov från en tribun på torget.

Så öppnade den sant ”demokratiska” regeringen i Ishevsk det första ”ärorika bladet” av sin historia.

Men under arbetarnas tryck, som fordrade förvärligandet av ”äkta fri- och rättigheter”, förkunnade samme Soldatov samma dag och från samma tribun, att dödsstraffet för alltid var avskaffat, och att de bolsjevistiska förrädarnas dödade ledare skulle bli de första och sista offren för denna revolution.

Hur de ”ädla demokraterna” höll detta löfte, därom kan de tusentals änkor och faderlösa i Ishevsk vittna, som numera försörjer av Social Omvårdnads lokala avdelning. och fotografiska avbildningar, som visar hur våra kommunistiska kamrater braktes om livet under inkvisitoriska kval och grymma marter.

Betecknande är också del av demokratiska blockets ledare Soldatov uppfunna primitiva rättsförfarandet. I det instängda, överfyllda fängelserummet, där de arma fångarna högvis låg på bara källargolvet, inträngde på kvällen den berusade Soldatov med sitt vitgardistiska livgarde.

”Ställ er opp, stå still” hör man bödelsknektens högljudda stämma. ”Ställ upp er i två led.”

De förskräckta fångarna skyndar sig att efterkomma befallningen, ordnar sig i två led och avvaktar ångestfyllda den druckne bödelns skymford. ”Varför är du häktad?” vänder den rusige Soldatov sig hotande mot en av de häktade. ”Du tiger, hund”. skriker han och tilldelar, utan att vänta på svar, med revolvern den olycklige ett hårt slag i ansiktet. ”Slå honom, barn” kommenderar den druckne bödeln, och i de andras åsyn börjar det olyckliga Offrets våldsamma torterande. När de fått nog, avlägsnar sig bödlarna ur rummet och släpar med sig den marterade och blodige kamraten ut på gården, där han dödas. Dyliga exekutioner, företog nästan varje afton och visst icke alltid av fältväbeln Soldatov utan även av den ”äkta demokraten” socialrevolutionären Busanov.

Sedan de på detta sätt oskadliggjort sovjetmaktens anhängare, började upprorsledarna med febril hast formera frivilliga detachement och mobilisera dem för att utvidga sitt område och åstadkomma en förening med de tjeckoslovaker, som höll Kasan besatt.

Ett frivilligt detachement av borgarsöner, gymnasieelever och lärjungar vid vapenskolan under anförande av en f. d. officer. bödeln Kurakin, intog snart därpå staden Sarapul. Ett annat detachement, kommenderat av Vlassov, överste vid Don-fronten, och av Pasjilj, en f. d. officer, besatte Votkinsk.

Men den demokratiska leken varade icke länge. Redan den 10. augusti befann sig hela makten i militärklickens händer. Officersstövelns diktatur reste sig. I dess spets ställde sig den från Votkinsk bördige överste Jurjev, som utnämnde sig till befälhavare för Kamaområdets alla väpnade styrkor.

Hela den manliga befolkningen i en ålder från 18 till 10 år kallades under vapen. De som var odugliga för fronten, användes vid befästningsarbeten i städerna Ishevsk, Votkinsk och Sarapul. Att undandraga sig mobiliseringen var liktydigt med att bli skjutet.

Genom vidtagandet av dylika åtgärder lyckades de upproriska inom kort tid all bygga upp den s. k. folkarmén till en Böjd av några tiotal tusen man, och med denna armé lyckades de också tillbakaslå sovjettruppernas första offensiv under Antonov, som den 16. augusti hade närmast sig Ishevsk på ett avstånd av några verst.

Men deras segerjubel log snart ett slut. Genom händelsernas logik var de dömda till en hastig och snöplig undergång.

Trots all terror inträngde bolsjevismen i de upproriskas hjärta, i folkarmén Mycket snart började armén att upplösas, och hela truppavdelningar övergick på sovjetarméns sida. Även befolkningen väntade, trots ”de demokratiska fri- och rättigheternas lockelser, otaligt på ankomsten av sovjettrupperna, som skulle befria dem från de otämjda, krigiska bandens vilda godtycke. De röda truppernas offensiv utvecklade sig Framgångsrikt; de vita var tvungna att uppgiva den ena ställningen efter den andra. Staden Sarapul återtog av de röda. I Ishevsk utbröt panik,

Överbefälhavaren Jurjev slungade i sina upprop blix och åska över fosterlandsförrädarnas huvuden och förkunnade sagolika segrar för de vita: intagande) av Perm, föreningen av de vitas trupper med tjeckoslovakerna och liknande nonsens. Det samma upprepade även tidningen ”Ishevskij Vestnik”, som överträffade sig själv i förtal, lögner och provokationer mot de röda och sjudade av vrede, uppfordrade befolkningen all hålla ut, tills man förenat sig med tjeckoslovakerna.

Men det båtade föga: de upproriska förlorade terräng allt mer och mer. Raseriet över sina misslyckanden lät de gå ut över de häktade.

Den vita massterrorn mot alla dem, som misstänktes för sympatier för sovjetregeringen, präglades av en förskräcklig grymhet. De som var åsyna. vittnen till den omänskliga tortyr, som utövades i hemliga polisens tortyrkammare, kan icke tänka på den samma utan all rysa.

Bödlarna lade i själva verket i dagen en djävulsk grymhet och överträffade varandra i att uttänka nya kval för sina offer.

Före Sarapuls kapitulation satte de vita alla häktade kommunister och ansvariga sovjetarbetare i pråmar och lät en bogserångare draga dem till landningsplatsen Ganjany. Endast tack vare den djärvhets och sinnesnärvaro, som ådagalades av kamrat Raskolnikov, som var kommandant för Volga-Kamaflottiljen, lyckades del att mitt för de vitas näsa bortsnappa pråmarna med de halvdöda, fångarna.

Det är omöjligt att utan raseri i hjärtat åhöra de liksom genom ett undervärk räddade kamraternas berättelser om de dagar, som de tillbragt i de inkvisitoriska tortyrkammarna. Berövade sina kläder och insvepta i säckar packades de ihop som sillar i mörka och smutsiga fängelserum. I fruktansvärd smuts och stank, utan luft, väntade de dömda på en kvalfull död. Många kamrater hade inför deras ögon fallit för bödlarnas, de förra officerarna Kurakins och Vlassovs hand. De häktade brukade på kommando föras upp, genomstickas med bajonetter och nedkastas i Kama.

Då underrättelsen om försvinnandet av pråmarna med de häktade ombord blev bekant, kände de vitgardistiska bödlarnas raseri inga gränser. För att omintetgöra varje försök till befrielse av de häktade i Ishevsk kungjorde Jurjev den 5. november följande order:

”Må de häktade bedja Gud, att vi besegrar de röda.. Om de röd närmar sig staden på mindre avstånd än 3 verst, kommer samtliga lokaler, som inrymmer häktade kommunister, att bombarderas. I fängelserummen måste absolut lugn råda; vaktarna har fått befallning att skjuta vid minsta försök till flykt och utan föregående varning. Den som gör sig skyldig till ordningsförseelse, föres omedelbart ut på gården och nedstickes.”

Och i själva verket blev under natten till den 19. augusti 19 personer skjutna på fängelsegården. Dagen därpå fick chefen för vakten i en arméorder mottaga ett tacksamhetsuttalande för sin vaksamhet och beslutsamhet. Men detta var raseriet hos ett döende vilddjur. Bödlarnas makt sjöng på sista värsen. Trots vitgardisternas alla slingerbultar slöt sig den röda ringen allt tätare samman omkring staden Ishevsk.

För att höja stämningen hos armén lät de vita en mängd I il l kosacker förklädda soldater rida omkring i staden. Men intet hjälpte längre, och den 7 november stod de röda utanför staden och började beskjutningen. Bland de vita utbröt en fruktansvärd panik, och en oordnad, skyndsamt flykt från staden tog sin början. Soldatov och de övriga officerarna sprang omkring med revolverar i händerna för att hejda lavinen av de flyende soldaterna.

I detta ögonblick beslöt de häktade att begagna sig av paniken: de vågade ett utfall och angrep vakten med blotta händerna. Men försöket misslyckades. En tillskyndande truppavdelning omringade fängelset och började beskjuta fängelserummen genom fönsteravplankningarna. Man hörde stönanden och skrik ... De döende rosslade, blodet flöt i strömmar. Men även denna truppavdelning drogs snart in i den allmänna paniken.

Morgonen grydde. Elden höll på att avstanna. Blott då och då hördes alldeles i närheten kulsprutornas smattrande. Och plötsligt ljuder genom "dödshusets" fönster de modgivande, brusande tonerna av "Internationalen", och man hör hovslagen av annalkande rytteri.

De marterade, halvdöda fångarna tror knappast sina öron. Men tonerna klingar allt närmare; man hör dem redan vid huset n:o 7 i samma gata.

Stolt och fritt klingar framför fängelsefönstren de första stroforna av "Internationalen", sjungen av Asins röda kavalleri.

Intet tvivel mer. Nu öppnar sig fängelsets portar och dörrarna slås in. Med hurrarop och glädjetårar omfamnar Martyrerna sina befriare. Några av de häktade, med likbleka ansikten och vansinne lysande ur ögonen, ser ängsligt ut från sina celler och tror, att det är en list av de vita.

Från gården hör man ett sakta stönande. Man skyndar dit. Ett skräckinjagande skådespel framställer sig där: en hög stympade, vanställda lik och under dem, i pölar av blod, några sårade, som ger svaga livstecken ifrån sig. De blir genast framdragna. En av dem dör i armarna på en kamrat... Plötsligt ser man de häktades anhöriga. Med hjärtslitande rop kastar de sig över de vanställda liken av sina närmaste.

Tårar glänser i ögonen på de råbarkade, i slaktvingar härdade kavalleristerna; hotfullt rynkar de ögonbrynen, och hämndeord ljuder från deras läppar. Men ännu har man mycket arbete att uträtta.

De ihjälpinades blod ropar om hämnd, och det ärorika röda kavalleriet störtar efter de i panisk förskräckelse flyende vita bödlarna. De vita flyr i riktning mot Volkinsk. Vid floden Votna och bredvid prämarerna, dessa flytande fängelser, ligger en ny hög av vanställda lik.

På detta sätt slutade "Kamademokraternas" tre månader långa, blodiga förvaltning, förbannad i åminnelse.

Inför denna förskräckliga men verklighetstroga bild av upproret i Ishevsk, som utspelades under "äktdemokratiska paroller"; inför tanken på de hundrade och åter hundrade ihjälpinade kamrater, det bästa urvalet från arbetarnas och böndernas mitt, måste alla hycklare och pratmakare, som beskyller sovjetregeringen för grymhet, bli stumma, och de, som utan kunskap om verkliga förhållanden förebrår oss den röda terrorn, måste blygas. Må detta blodiga blad från Ishevskupprorets korta historia för alltid inpräntas i medvetandet hos

guvernementet Vjatkas och heta Kamaområdets befolkningar! Må de hädanefter icke skänka gehör åt listiga förrädare, som förespeglar dem allehanda fri- och rättigheter och ett paradys på jorden, bara de vill avskudda sig ”det bolsjevistiska Oket”.

Jag anser det desto nödvändigare att återuppliva dessa fakta, som man för helt kort tid sedan kom en ny sammansvärjning på spåren i Ishevsk: ett uppror, som förbereddes under alldeles samma ”demokratiska” paroller.

Antingen proletariats diktatur, eller också bourgeoisins och officersstövelns diktatur – ett tredje gives icke. Detta har vi fått lära oss genom upproret i Ishevsk 1918.

Nästan samtidigt med upproret i Ishevsk utbröt också upprorsrörelser i distrikten Urshum och Nolinsk, vilka fullföljde samma syftemål, nämligen en förening med tjeckoslovakerna för att underlätta deras offensiv mot Vjatka.

Sammansvärjningens centrum var här Moskva 1. Provanteringsregemente med förre officeren Stepanov i spetsen.

Detta regemente anlände under sommaren 1918 till distriktet Urshum, där det skulle övervaka spannmålsexporten; regementet lyckades mycket snart att genom sina rofferier och sitt oförskämda uppträdande uppreta hela befolkningen mot sovjetregeringen. Med omänsklig grymhet undertryckte regementet det utbrott av förbittring, som det själv framkallat bland befolkningen i kommunen Tjer-Turek. Av fruktan för, att sovjetmakten strängt skulle bestraffa deras missgärningar, gick soldaterna in på sin befälhavare Stepanovs förslag, nämligen att störta sovjeterna i städerna Urshum, Malmysj och Nolinsk och där invänta de Vitas ankomst. Det föll sig också så olyckligt, att dessa städer var i saknad av beväpnade styrkor för sitt försvar.

Upprorsmakarna lyckades endast hålla sig 14 dagar i de erövrade distrikten, från 7. till 21. augusti 1918.

Med den lokala bourgeoisins och officerskårens hjälp och med ivrigt bistånd av den därstädes bosatte högersocialrevolutionären Beresovskij bildades Sydområdets provisoriska regering, och i sovjeternas ställe tillsattes i distrikten och kommunerna semstvomyndigheter.

Av de 12 aktiva sovjetarbetare, som dömdes till döden i Urshum, lyckades de vita skjuta endast tvänne kommunister, kamraterna Drylevskij och Karenin. De övriga befriades den 21. augusti av Poltavaregementet, som då anlönt, och som rensade staden från uppviglarna.

I Nolinsk blev 70 rödarmister, som barrikerat sig i seminariet, och som icke ville ge sig fångna, på ett grymt sätt innebrända av de vita. Det var dock den lokala bourgeoisin och officerarna, men icke provianteringsregementet, som arrangerat denna Omänskliga exekution.

Över huvud taget må det i sanningens intresse sägas, att detta regemente, i motsats till de upproriska i Ishevsk, i början gick mycket obeslutsamt till väga och undvek arkebuseringar. Författaren av dessa rader tillsammans med två andra kamrater greps i Urshum med vapen i hand av de upproriska, men de inskränkte sig till att fråntaga oss vapnen och befalla fångarna att invänta stabens ankomst. De brydde sig ej ens om att genomleta mina fickor, i vilket fall de skulle ha funnit ett mandat från Uraldistriktets Utomordentliga Kommission, vilket förlänade mig rätt att företaga undersökning rörande regementets excesser och gå i författning om dess avväpnande. Tack vare deras vårdslöshet lyckades vi undkomma till landningsplatsen Medvedka.

Ett dylikt tillvägagångssätt av de upproriska vid själva utbrottet av upproret låter blott förklara sig därigenom, att en betydande procentsats arbetare av fruktan att bli straffade såsom marodörer, eller i hopp om att kunna rikta sig, anslutit sig till upprorsmakarna. Utan att veta

efter sovjetinstitutionernas utrymmande titulerade honom ”herr överste”. Tillsammans med vitgardisterna besatte engelsmännen staden, uppställde kanoner på stadsdumans gård och maskingevär i åtskilliga hus. Flottkommissariatets lokal besköts upprepade gånger, och efter hårdnackat motstånd av en liten avdelning rödarmister övergick staden den 2. augusti helt och hållet i händerna på de vita. Konstituantens makt kungjordes, och ”Nordområdens provisoriska regering” tillsattes.

Rörande denna regerings styrka är det av stort intresse att läsa ett utdrag ur den franska tidningen ”L'Illustration”, den 23. augusti 1919: ”Om några veckor kommer bolsjevikernas nordfront ej längre att existera av det enkla skälet, att de under 1918 i Murmansk och Arkangelsk landstigna Ententetrupperna evakuerar detta område åt bolsjevikerna. De ryska frivilliga är icke i stånd till någon som hälst allvarlig aktion, om de överlåtes åt sig själva.”

Till hjälp för sin landstigning begagnade sig Ententen av sina diplomatiska missioner i Sovjetryssland, vilka utsände en mängd agenter i guvernementen för att värva frivilliga åt nordarmén.

Under våren 1918 stötte dessa värvningar icke på några synnerliga svårigheter. I Ukraina, som den gången var besatt av tyskarna, befann sig en hel kår av polska legionärer, som avväpnats av tyskarna. Dessa kunde utnyttjas såsom stridsenheter vid andra fronter. Den franska missionen i Moskva tog nu itu med detta arbete.

Under sken av att hemsända franska medborgare sände den i väg tjeckoslovaker och polska legionärer, försedda med franska papper. Till samlingsplats utsågs staden Vologda. Här ordnades manskapet och skickades till Arkangelsk, Volgaområdet eller Koltjaks armé.

Förfarandet upptäcktes genom våra kamraters vaksamhet, som märkt, att tvänne vagonger med utlänningar skulle avgå till Vologda från Jaroslavbangården i Moskva, och att utlänningarna ledsagades av en representant från den franska missionen och av några storindustriidkare i Moskva. Så snart legionärerna stigit på taget, omringades det av Utomordentliga Kommissionen, och 45 man blev häktade. Man anträffade hos dem papper, som utställt av franska missionen, och som intygade deras franska medborgarskap. Vid undersökningen framgick det, att de nästan icke förstod ett enda ord franska. .

Vidare efterforskningar gav vid handen, att det existerade ett detachement järnvägsvakt i staden Voronesh, som bestod av polska soldater, huvudsakligen f. d. legionärer. Dess befäl möjliggjorde soldaternas överförande till Murman. I Vologda upptäckte man ända till 600 legionärer; officerarna häktades, och de frivilliga soldaterna instacks i andra truppavdelningar. Efter grundlig upplysning insåg flertalet av dem, att man tänkt skicka dem till den vitgardistiska armén för att gjuta sitt blod, icke för fäderneslandet, utan för Ententens kapitalister.

VIII.

I början på augusti 1918 konstaterade Allryska Utomordentliga Kommissionen, att Englands diplomatiska beskickning i Ryssland gjorde försök att träda i förbindelse med några av sovjetrepublikens regementen för att organisera strategiska stödjepunkter i Moskva och häktningen av Folkkommissariernas Råd.

Efterforskningar gav vid handen, att det lyckats Schneden, en agent, som kommit från Petrografi till Moskva med en rekommendation till Lockhart, den brittiska missionens chef, att åstadkomma ett sammanträffande mellan Lockhart och kommandanten för en av de lettiska truppavdelningarna. Denna truppavdelning utsågs av engelsmännen att omedelbart företaga häktningen av Folkkommissariernas Råd.

På ovannämnda sammankomst rådgjorde man också om möjligheten av att i samband med engelsmännens framryckning i Murman och under närmaste framtiden organisera ett uppror i Moskva mot sovjetregeringen.

Man hade för avsikt, att utföra denna revolution omkring den 10. september. För engelsmännen var det mycket önskvärt att veta Lenin och Trotskij vara närvarande vid nästa plenum av Folkkommisariernas Råd, som i sin helhet borde häktas. Samtidigt hade man för avsikt att besätta statsbanken, huvudpostkontoret och telegrafvärdet samt utropa en militärdiktatur. Alla möten skulle vid dödsstraff förbjudas ända till de engelska myndigheternas ankomst. Under deltagande av representanter för det högre prästerskapet rådslag man också om hållandet av offentliga predikningar och kyrkoböner för framgången av omvälvningen. Prästerskapet gav sitt bifall. Vid sammankomsten överlämnade Lockhart 700,000 rubel åt det lettiska regementets kommandant för organisationen av upproret.

Samtidigt ägde rådplägingar rum mellan de diplomatiska representanterna för de olika Entent-makterna, vilka satte såsom sitt mål att tillspetsa situationen i Ryssland och försvaga sovjetregeringen i dess kamp mot tjeckoslovakerna och de allierade.

Såsom det sedermera visade sig, var nästa uppgift för de Ententens agenter, som under falska pass uppehöll sig i alla Rysslands städer, att ytterligare skärpa förplägnadssvårigheterna, i synnerhet i Moskva och Petrograd. Planer utarbetades för sprängandet av järnvägslinjer och broar i akt och mening att stoppa livsmedelstillförseln. Brandskattning och dynamitattentat planerades. Samtidigt fick man reda på, att de anglofranska sammansvurna underhöll ett vittutgrenat spionerisystem i alla kommissariat, vilket bekräftades vid husvisitationer, vid vilka en mängd hemliga meddelanden från östfronten upptäcktes. De i samband med denna sak häktade officerarna (kapten Friede, m. fl.) omtalade, att de allierade av dem erhållit utförliga meddelanden om sovjettruppernas rörelser och över huvud taget allehanda hemliga uppgifter rörande Rysslands inre läge.

I Moskva och Petrograd företogs häktningar, som gav vid handen en sammansvärjning mellan de utländska makternas diplomatiska och militära representanter, en sammansvärjning, som hade till mål organiserandet av ett uppror i Moskva och häktandet av Folkkommisariernas Råd.

De sammansvurna var ingalunda kräsna, när det gällde medel och utvägar. De knöt ett över hela Ryssland utgrenat nät av hemliga organisationer, begagnade falska papper och utgav oerhörda summor för att besticka sovjetregeringens agenter. Hela detta arbete utfördes under de utländska diplomaternas skydd och ledning. Utomordentliga Kommissionen har i sin ägo av Lockhart egenhändigt undertecknade legitimeringspapper, som ställer innehavarna under den brittiska militärmissionens i Moskva beskydd. De sammansvurna var i besittning av en utförlig plan för att omedelbart efter omvälvningen kunna organisera en regeringsmakt. En diktatur av tre personer skulle tillsättas, särskilda komitéer var utsedda att ta hand om trupperna, o. s. v.

Efter sammansvärjningens upptäckande överlämnades de skyldiga till Högsta revolutionsdomstolen, vars domutslag vi här anför i sin helhet.

I Ryska Socialistiska Federativa Sovjetrepublikens namn har Sovjeternas Allryska Central-exekutivkomité's revolutionsdomstol under sina sessioner den 28., 29. och 30. november, den 2. och 3. december 1918, i målet rörande organisation av spionage och kontrarevolutionär sammansvärjning mot Ryska S. F. Sovjetrepublikens arbetar- och bonderegering företagit förhör med följande anklagade: f. d. chefen för engelska missionen i Moskva R. R. Lockhart, f. d. franske generalkonsuln i Moskva Grénard, aktive löjtnanten i engelska armén Sidney Reiley, franske medborgaren Vertaumont, medborgaren i Nordamerikas Förenta Stater

Xenofon Kolamatiano, f. d. förestånderskan för franska flickgymnasiet Jeanne Morenz, brittiske medborgaren William Kemberg Iliggs, f. d. överstelöjtnanten Alexander Tsagriasliskij, skådespelerskan vid Konstnärliga Teatern Elisabeth Otten, f. d. klassföreståndarinnan vid flickgymnasiet Maria Friede, kaptenen Alexander Friede, Alexej Potemkin, f. d. tulltjänstemannen i Moskva. Pavel Solius, studeranden vid universitetet i Petrograd Alexander Chvalynskij, f. d. generalstabsöversten Evgenij Golitsyn, f. d. tjänstemannen vid Centralrådet för fångars och flyktingars evakuering Leonid Ivanov, tidningsreportern Dmitrij Isjevskij, f. d. generalmajoren vid Don - Peter Poletkovskij, den vid Allryska Centrallexekutivkomiténs fördelningsbyrå f. d. anställda Olga Starshevskaja, automobildepåuppsyningsmannen vid Moskva militärdistrikt Maxim Trester samt de tjeckiska medborgarna Alexej Lienhardt, Joseph Psjenitjko, Jaroslav Schmeitz och Stanislav Jellinek - och har konstaterat den genom rättslig undersökning uppdagade brottsliga värksamheten av: de diplomatiska agenterna för den engelskfransk-amerikanska koalitionen imperialistiska regeringar, vilka agenter med tillhjälp av representanter. från ryska borgerliga och kontra-revolutionära element, förmedelst organisation av hemliga agenturer för insamlande av politiska och militära uppgifter och meddelanden, förmedelst bestickning och desorganisation av röda truppavdelningar, förmedelst sprängning av järnvägsbroar, förmedelst brandskattning av livsmedelsförråd samt slutligen förmedelst störtandet av Arbetar- och Bonderegeringen och lönnmord på de arbetande massornas ledare försökt tillfoga icke endast den ryska utan också den internationella socialistiska revolutionen ett dråpslag. Försöket till kontrarevolutionär omvälvning, beledsagat av ett kyniskt åsidosättande av exterritorialitetens och den internationella rättens fordringar, vältrar hela bördan av kriminellt ansvar först och främst på de kapitalistiska regeringar, i vilkas tjänst ovan uppräknade personer stått såsom värkställare. I säker visshet om den annalkande domen över de brottsliga imperialistiska regeringarna och om det rättvisa straff, som skall komma dem till del genom deras egna upproriska arbetar-massor, besluter Allryska Centrallexekutivkomiténs revolutionsdomstol att i anseende till de anklagades Olika skyldighetsgrad: frikänna de anklagade E. E. Otten, J. Morenz och S. F. Jellinek; att döma den anklagade O. Starshevskaja till tre månader fängelsestraff med inberäkning av den tid, varunder hon suttit häktad, varjämte hon frändömes rätten att vidare arbeta i sovjetrepublikens statsinstitutioner; att döma de anklagade A. Tsagrialiskij, A. V. Potemkin, P. N. Solius, A. K. Chvalynskij, W. K. Riggs, E. M. Golitsyn, L. I. Ivanov, D. Isjevskij, Maria Friede, P. Poletkovskij och M. Yrester till vardera fem års straffarbete; att döma J. Psjenitjko, A. Lienhardt och J. Schmeitz att hållas i fängelse, tills alla fientliga handlingar från tjeckoslovakernas sida mot Sovjetryssland blivit inställda; att förklara R. R. Lockhart, Grénard, S. G. Reiley och G. Vertaumont för utom lagen stående fiender till de arbetande men att döma dem till ögonblicklig arkebusering, därest de hädanefter anträffas inom sovjetrepublikens gränser; att döma N. D. Kolomatiano och Alexander Friede till döden medelst arkebusering.

Domen skall gå i fullbord inom 24 timmar från det ögonblick den avkunnats.”

Så slutade de utländska kapitalisternas lömska försök att rädda sina ryska ”nordliga bröder” från del öde, mot vilket de själva hastar.

G. MOROS.